

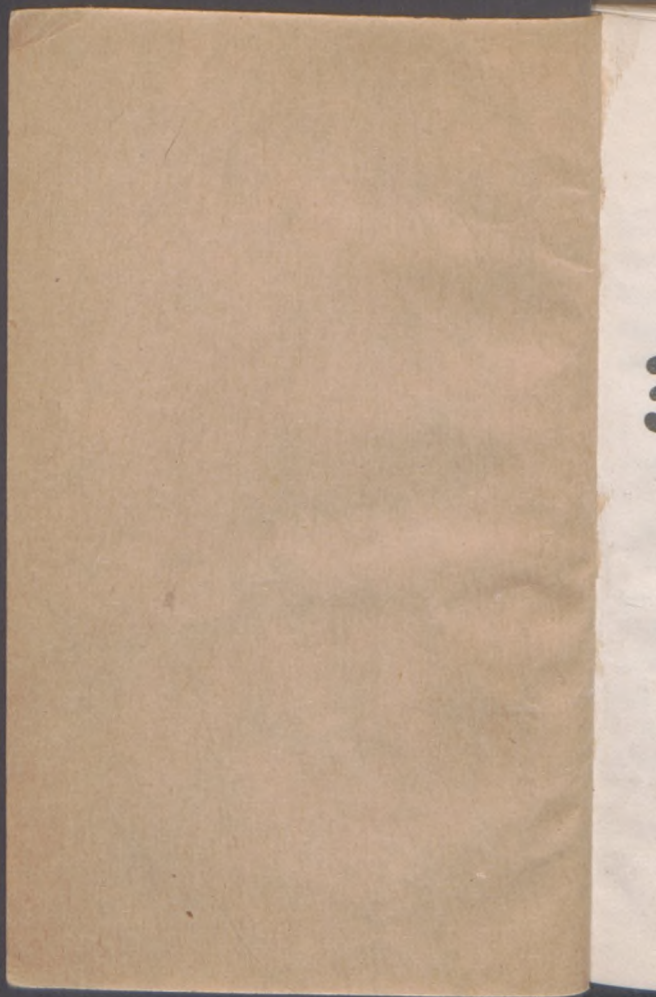
105

161. B.

B.H.

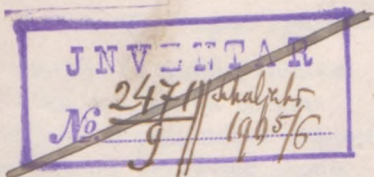
I 236.701

M: 30

164. 83. В. Щурат.

2

Зарвакиця.

З печатні В. А. Шийковського.
1902.

Марії Примівній

Директорці

„Руського Інститута для дівчат“

в Перемишлі

автор.

I 236.701

BIBLIOTEKA KACZNIOWSKA

Państw. II. Gimnazjum we Lwowie

DZIAŁ VII.: UKRAIŃSKI

195

2962 K 220/204

1. Чудотворна криничка.

На мірнім, затишнім Поділю
селó, як дрі́жка на весі́лю.
Красу́єть ся розкішним ста́ном,
приодяглю́сь дрімучим ла́ном,
ненáче стрі́чкою ярко́ю
підперезáло ся ріко́ю,
а со́нним га́єм над руча́єм
го́ловку вбра́ло, як розма́єм.
Під га́єм з кра́ю є каплі́чка
і чудотво́рна крині́чка
і хáтка бі́ла мов стражні́ця, —
живе́ в ній зна́хорка »черни́ця«,
У га́ю, се́ред пі́ль простóрих
збира́є зі́ле, лі́чить хо́рих,
що дня віно́к Пречи́стій зложіть.
І нішком-ти́шком поворо́жить.
Ко́ли в каплі́чці є лю́днійше,
во́на про чу́до найно́війше
складо́м ева́нгельським гово́рить.
Крині́чка спра́вді чу́до тво́рить.
Ко́ли, бува́ло, на розра́ду

само́тний біля неї́ сяду,
вона́ заплéще, захлюпо́че,
ненáче щось повісти хóче.
І хоч не скáже, хоч не вміє,
а в ду́шу спо́минів навіє.
І враз уста́не гай шуміти,
пта́х пісню згу́бить, за́пах — цвѣти,
а з піснї, з за́паху і з шу́му
кринї́чка вітвори́ть заду́му.
Все, що лягло́ забу́те в грóбі,
знайдéть ся враз живé при то́бі;
знайдéш весня́ну ща́стя мрію
в наро́дних ві́стях про Мари́ю.

2. Чернецъ з Київа.

З Татáрських рук прийма́в смерть Ки́їв.
Чого́ живце́м о́гонь не ви́їв,
ішло́ під меч, ішло́ в нево́лю.
Вті́к лиш оді́н черне́ць на во́лю.
Степо́м, яро́м, здовж рік, лі́сами,
як за́яць вітрово́лений пса́ми,
бі́г, не спива́ючись на хви́лю,
аж став на га́лицькі́м Поді́лю,
аж став над Стрі́пою-ріко́ю.
А те́мна ніч над голово́ю.

У тілі жар, на тілі рани.
Куді не звернеть ся, не гляне,
самотно, пúсто, мёртво, глúхо.
Не бáчить зір, не чúє úхо.
Лиш у блакіті млíють зóрі,
лиш вітер з лíстем плаче в бóрі.
Заплакав же й чернець в знесíлі:
„О Ти, що в найприкрíйші хвíлі,
ведеш усíх до Свóго Сíна,
мо́й Провідни́це єди́на,
вкажи́ мету́ мо́ім доро́гам,
мо́ім стражда́ням і тріво́гам!“
Впав на колі́на, се́рце то́мить,
а сон підхо́дить, си́лу ло́мить.
Засну́в серде́чний на му́раві.
І бáчить в сні́, немóв на я́ві:
над ним Пречи́ста; ко́ло Не́ї
два а́нгели; в рука́х — лелéї.
Він ру́ку простяга́є в го́ру.
Вона́ край Свóго Омофо́ру
ему́ дає, дає й підно́сити...
Аж ось і не́бо зе́млю ро́сить.
Просну́всь чернець. Гляди́ть: поля́на
над рі́чкою. А рі́чка з ра́на
під я́сним со́нцем аж пали́ть ся.

Зирк на траву́ — щось в ній блищить ся.
Іде́ — кринічку ба́чить чісту,
а над кринічкою Пречісту
з мали́м Дитя́точком на лоні.
Пізна́в Єї в сьвятій іко́ні.

Впав під іко́ною сьвято́ю:

„От ту́т зрівна́в ся я з мето́ю! —
сказа́в, — тут я моли́тись бу́ду,
щоб на всяк час для всього́ лю́ду
мо́я мета́ мето́ю ста́ла.

А місце, де крізь сон зарва́ла
край риз сьвяти́х слаба́ десни́ця,
неха́й назве́ть ся — Зарвани́ця.“

3. Князь з Галича.

Князь з Га́лича загра́в на ро́зі.
Бі́р стрепену́в ся, зьві́р в трево́зі.
Розбі́глись пси на всі́ усю́ди,
счині́ли га́мір кнѣжі́ лю́ди.
Аж враз озлі́ть ся князь і ста́не.
У Зарвани́цю йду́ть проча́ни.
„Що за зухва́лість в ти́м наро́ді!
На всі́ ві́три їх! Проч! І го́ді!“
Слова́ князя́ — зако́н прислу́зі.
Та князь з ко́ня паде́ в неду́зі.
Все в по́лох. Чого́ не ро́блять,

нічим князєви не посóблять.
Вже лїків бра́ти князь не хо́че.
Смерть глянула у кня́жі о́чи.
Всі обступіли смёртне ло́же.
Хтось вість приніс: черне́ць помо́же!
В мить до цілю́щої крини́ці
три го́нці мчать до За́рвани́ці.
Знайшли черця́. Черне́ць їм ка́же:
„Вели́ке беззако́не кня́же!
Недуг він тим лиш одоліє,
ко́ли сам честь відда́сть Мари́ї“.
Мали́й часо́к — мала́ годи́на.
Несе́ князя́ сумна́ дружи́на.
Лиш раз княз на іко́ну гля́не,
аж вид єго́ яснїйши́й ста́не.
Лиш раз напівсь води́ з крини́ці,
здоров верну́в ся з За́рвани́ці.
А над крини́цею до ро́ку
каплі́цю відвигли висо́ку.

4. *Турецький набіг.*

Буча́ч, Будза́нів і Підга́йці
спалили Ту́рки і Ногáйці.
Під За́рвани́цею до нині
в Полі́сюка́х лежи́ть в руїні
старезний за́мок, що про ли́хо

лиш з бурянами шéпче тíхо.
Сказáвби він, коли-б мав мóву,
про давнинú і лю́дям слóво,
про ріки крóви, про пожáри,
про те, як і єгó Татáри
пали́ли, взявши Зарвані́цю;
як в лісі віднайшли́ каплі́цю.
Сказáв би за́мок, áле го́ді!
Є вість глуха́ про те в наро́ді,
як із каплі́ці Бо́жа Ма́ти
зверта́ла ку́лі на армáти,
зверта́ла ку́лі на рушні́ці;
як не́вір вті́к з під Зарвані́ці,
що вже займи́ла ся пожáром;
як зно́ву сі́лував ся да́ром
від за́мку до каплі́ці влі́зти;
як та схова́ла ся без вісти
в підзе́мні про́пасти безслі́дні;
як ме́рли з о́страху негі́дні;
як Ма́ти Бо́жа у каплі́ци
яві́лась зно́ву в Зарвані́ци...

5. *Стефан Рисан.*

У Зарвані́ци жив замо́жний
госпо́дар — пра́ведник побóжний,
Стефа́н Риса́н — примі́р грома́ді,

краса в Христівім виноградї.
Нерáz молив він так Марію:
„Коли́ Тебе просіти сьмію,
то про́шу лиш, дай знак чудесний,
що весь мій вік був пра́вий, че́сний“.
Раз на ніч вибравсь він полями
по сіно чотирма волами.
Воли́ йдуть піняво та спірно.
Стефа́н за день втомивсь незмірно;
робив і в полі й на оборі.
По не́бу дивлячісь на зорі,
під скрип ярма здрімавсь на возі.
Збудивсь, — аж я́сність на дорозі.
Воли́ — на вко́лїшках — в дві па́ри;
з горі-ж мов бли́скавка з під хма́ри
заблїсла, вви́сла і не га́сне.
Доро́га, по́ле, ліс — все я́сне.
А в я́сности — Христо́с Розпа́тий.
Як жи́тний ко́лос в полі зжа́тий,
Стефа́н схи́лив ся у долоні.
Підви́всь — Розпа́те є в іко́ні.
Тогді вже кляк, перехрестив ся,
і щі́ро. щі́ро помо́лив ся,
за знак подя́кував Марії,
в село́ дав вість про дивні дії.

6. Андрій.

Вставав Андрій до сонця сходу,
не жалував ніколи ходу,
йшов до каплички, до Марії,
носив їй серпця свого мрії.
Зирнуло сонечко в капличку, —
в Марії осьміх був на личку;
до боговійного хлопяти
всьміхалась любо Бóжа Мати.
Раділо серденько в хлопчині.
А рік за роком ліне, ліне,
несé і гóже і негóже.
Вже старець ляг на смéртне лóже.
А з півночи кагáнчик гáсне.
Щось в двéрех стáло я́сне, я́сне,
ні місяць сьвітить, ні зоріє.
„Се Ти, Пречіста? Ти, Маріє?“
— А хто-ж би, як не я, мій сину!
Бував ти в мене ко́жду дніну.
Днесь я прихóджу в хві́лю смéрти —
з лиця слезу́ трівóги стéрти. —
І глáдить ла́гідно, з легéнька
смý голóвку náче нéнька.
І поцілу́й кладé на скрáни...
А з нéба смýга сьвітла кáне,

падé в вікóнце, до погóга, —
кладéть ся стéжка — шлях до Бóга.

7. Вдова і попович.

З селá прийшла вдовá в каплицю.

Слезóю зрóшує земліцю.

„Маріє! — ка́же, — крáсший дар би

Тобі налéжавсь, нїж ті скáрби,

що їх Тобі отсé полóжу —

любóв і сéрце — все, що мóжу.

Мій син, дитя́ моє єди́не

не здúжає. Ратúй, бо згíне!“

На óбраз глянóула в надїї, —

мов осьміхну́в ся вид Марії.

Пійшла вдовá, а чéрез хвїлю

явївсь попóвич у похмілю.

„Маріє! — ка́же, — до загі́ну

я гóрду полюбїв дївчїну.

Те срі́бне сéрце днесь принóшу.

Склонї єї до мéне, прóшу.

А скóро стáнеть ся, як хóчу,

цїлú тебе́ я озолóчу“.

На óбраз глянóу вїн в надїї,

та мов нахмúривсь вид Марії.

А лéдви нїчку днїва спéрла,

в попівича дівчина вмерла.
А вдовин син на ранні росо
здоров, як риба, клав покоси.

8. *Ткаля.*

Лягла на ткацьку хату змора.
Отець помер, а мати хора
лежить, не руйнить ся з постелі.
Вже шестий місяць невеселі
думки тривожать дочку — ткалю.
За світ цілий забула в жалю.
Тче шестий день вже полотенце,
вже шесту ніч пливе човенце,
пливе то в сей то в той бік ляди.
Мабуть вона не дасть вже ради,
бо голова без сну, як п'яна.
А тут скінчити би до рана,
добути гріш на хліб, на ліки.
І так вже в'инна до аптіки.
Плавай човенце!... Ні, не сила.
На руки голову звисіла.
Заснула... Аж тут скрип у хату.
Вийшла особа. До варштату
простісичко тихцем підходить.
Згас каганець. Їй се не шкодить.
Від неї ясність бе о стіни,

що в хаті відко як за дніни.
На ляді нїтку кожду відко.
Човенце скаче швидко, швидко...
Трас! — і в останнє стўкла ляда.
Збудїлась ткаля: „Чи сну зрада?
З чиїх же рук півсѣтки тїї?...“
А гóлос ка́же: „З рук Марїї“.

9. Галюся.

Зазолотїлась сонцем річка,
скупáлась в зóлотї каплічка,
запахла з цвѣту огорóжа,
аж осьміхнўлась Мати Бóжа.
А пѣред Нѣю, нїби цвѣтка,
схили́ла гóлову сирітка,
схили́ла ясну дóлї, дóлї, —
в очáх дві слѣзи, в сѣрци бóлї.
„Пречїста Дїво, йду до Тѣбе,
як пташка в тўчу, в час потріби.
Одна́ я в сьвїті, як били́на:
приймї мене́ до Тво́го Сїна.
Вино́к з лелѣї, з рóж прино́шу;
щоб не зівя́в, слезо́ю зро́шу.
Сказáло со́нечко: добра́внїч!
В село́ пїйшла́ Галю́ся на нїч.

Засну́ла. Снить ся їй небóзї:
стоїть Пречіста на порóзї;
в рука́х віно́к — лелéя, рóжа;
і так говóрить Ма́ти Бо́жа:
„Дівча́, до тебе йду в потре́бі.
Твій жаль я ве́чер чу́ла в не́бі;
твій жаль почу́вши, схóджу швї́дко.
Отсе́ віно́чок твій, сирі́тко.
На скрань є́го тобі поло́жу.
Явля́й ся в нїм в осéлю Бо́жу!“
Мину́ла нічка. Со́нце вста́ло.
Дівча́ як спáло, так і спáло.
Голо́вка крáсна скрі́лась в цвѣ́ти,
а ду́шка я́сна — у блакі́ти.

10. *Марійка.*

Йшла в по́ле жа́ти бідна ма́ти.
Когó-ж лишити при дитя́ти?...
Пречісту мо́лить: „Ти будь нині́
опі́кою мо́їй дити́ні!“
Є́ще ко́пї не вжа́ла мо́же —
бе́ дзві́н тревóгу. „Мій Ти, Бо́же!
Рату́й дити́ну, бо спали́ть ся!“
З розпу́кою біжи́ть вдові́ця.
Прибі́гла, — ха́та йде з пожа́ром.
„Марі́йко, до́ню!“ — клі́че да́ром;

ніхто потішити не сьміє.
А ма́ти пла́че. ма́ти мліє,
аж со́нце в жа́лощах за́ходить.
А з бо́ру ніби дру́ге сходи́ть,
мов дру́ге со́нце для вдови́ці, —
іде́ Марі́йка від каплі́ці.
Як кінеть ся до не́ї бі́дна:
„Ти зіронько мо́я погі́дна!
ти де бу́ла, моє коха́не?“
— Я, ма́мочко, бу́ла при па́ни.
Така́ висо́ка, га́рна, пе́не,
рані́сїчко прийшла́ до ме́не,
ме́не умі́ла, вбра́ла чи́сто,
дала́ на ши́ю те намі́сто,
вплела́ в воло́сє стрі́чку-чі́чку
і повела́ аж над крини́чку.
Тако́го я́гід там, тако́го!
Я їх наї́лась мно́го, мно́го.
Аж па́ні ка́же, що: не мо́жу
вже бу́ти до́вше. Ту́ю ро́жу
мені́ зірва́ла на до́брани́ч.
І віді́йшла в каплі́чку на ні́ч...

11. Епільоґ.

Казав поёт — не тямлю вже який —
казав якийсь поёт:

Хто ста́не ві́рити в на́ш час о́світи
в ті́ чуде́са́ ді́дів, що́ є́ ї́м ві́ра
хиба́ посере́д те́много наро́да?

Чи-ж пі́сля всі́х тих борб, змага́нь уто́мних,
з я́ких о́світа ви́йшла все побі́дно,
наста́ти ма́ла б зно́ву в ца́рстві ду́ха
всевла́дна ні́ч, сліпа́ в сво́й у́праві?...
Ні́коли в сві́ті! — Чолові́к стре́міти
пові́нен ві́чно в со́нішну краі́ну!

Та в зе́мнім трі́вкy він ле́дві́ коли́ вже
зже́не́ оста́нню ті́нь з тих та́йн засві́тських,
які́ є́го́ до́вкола́ обсту́пи́ли.

Одна́к, що́-б він не уляга́в зневі́рі,
сере́д шляху́ не па́дав у знесі́лі,
то від ко́лиски аж у до́мовину́
як ді́твака́ веде́ є́го́ за ру́ку
вселя́дський до́брий по́водато́р — ге́ній
по́езиї в коро́ні з я́сних зьві́зд.

І ско́ро тільки в се́рци чо́ловіка
сумні́в посе́є сі́мена́ тре́воги,
є́му́ під но́ги ге́ній ме́че цьві́ти
з лева́д надзе́мних — із сві́тів чуде́с.

В серпни, 1901. р.

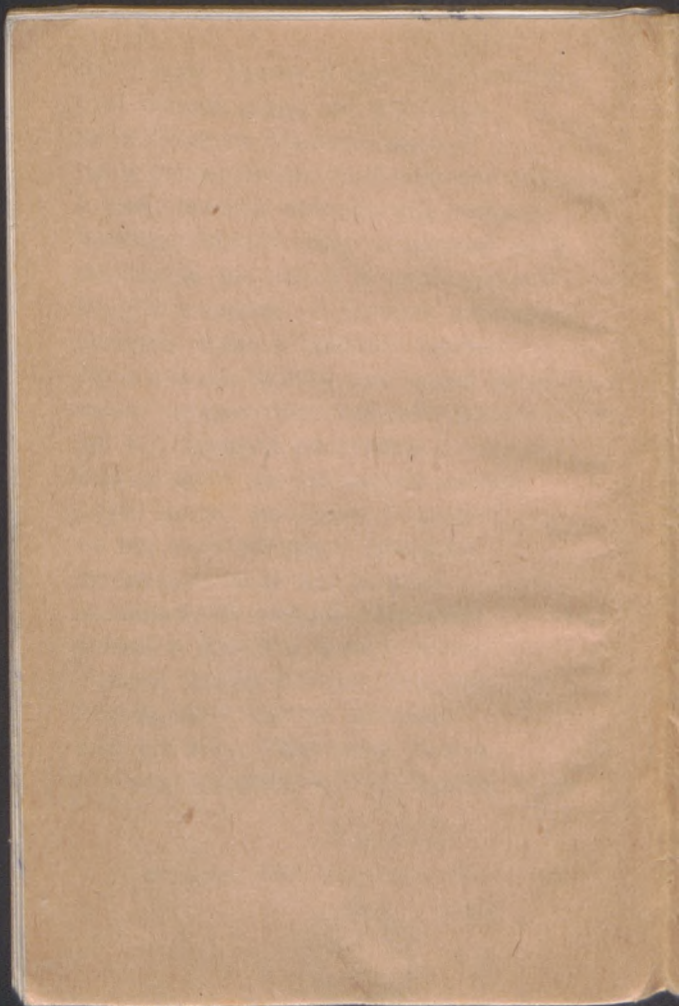
10

IX,

ке
IX,

ий

1/2
5.01

P. Sinefan'sia
Sociedad, T. II. O.
1021.

BIBLIOTEKA
NARODOWA

236701

BIBLIOTEKA
NARODOWA